

IN MEMORIAM

PROFESORU DR. MAKSIMILIJANU LACHU (1897.–1989.)

I.

Komemorativno slovo dekana dra Josipa Ćurića
na red. sjednici Vijeća Fakulteta 11. III. 1989.

Usred priprema za proslavu Dana Fakulteta, zatekla nas je vijest o smrti nekadašnjeg profesora Sv. pisma NZ na KBF-u dra Maksimilijana Laha. Preminuo je u Svećeničkom domu, Kaptol 28, u 92. godini života i 69. svećeništva. Rođen je u Varaždinu 27. rujna 1897. Kršten je dva dana kasnije, u župnoj crkvi sv. Nikole. Srednju je školu završio u Zagrebu maturom, 16. lipnja 1916. Iste godine ujesen počeo je studirati teologiju u Budimpešti, gdje je ostao do kraja rata; 1918. prelazi u Zagreb i diplomira 17. listopada 1920. Četiri mjeseca prije toga, 27. lipnja 1920., zaređen je za svećenika. Službujući kao kapelan i kateheta po raznim župama, i dalje se bavio studijem pa je 31. ožujka 1925. postigao doktorat na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za vrijeme drugoga svjetskog rata počinje njegova karijera na samom Fakultetu. 13. studenoga imenovan je suplentom pri katedri Sv. pisma NZ, a u roku od pola godine već se habilitirao 20. lipnja 1943... Nakon rata, 12. veljače 1947., postao je sveučilišni docent na istoj katedri. Nije, doduše, imao licencijata biblijskih znanosti, ali je dobio »Nihil obstat« kako zbog nemogućnosti putovanja na specijalizaciju u inozemstvo, tako još više zbog vrlo dobrog uspjeha kod habilitacije. Napokon je 10. listopada 1960. imenovan izvanrednim profesorom i, kao takav, ostao u službi još četiri godine. Dana 20. listopada 1964. dao je iz zdravstvenih razloga ostavku na profesuri, koja je usvojena 9. studenoga iste godine. U mirovini je proživio još gotovo četvrt stoljeća. U listopadu 1983. poklonio je svoju knjižnicu KBF-u. Umro je 17. veljače 1989. oko podneva.

Svima koji su dr. Laha upoznali kao svećenika i profesora, ostao je u nezaboravnoj uspomeni. Isticao se izvanrednim darovima uma: njemački je govorio jednako kao i hrvatski, a izvrsno se sporazumijevao na mađarskom, francuskom i talijanskom jeziku. Njegov asketski lik, zarana obilježen bolešću, uvijek je odsijevao smirenošću i dobrotom. Nikad nije u govoru podizao ton; a kod ispita, ako je kandidat zapinjao, bila je to veća neprilika dr. Lahu negoli nespremnom studentu. Od prirode je bio sklon tihom studiju i pisanju. Dvije

tisuće petsto stranica njegovih spisa bilo stručnih, za školsku uporabu, bilo popularnih za duhovno štivo vjerskog puka odlikuju se jasnoćom i temeljitim poznavanjem teološko-asketske tradicije. Mnogi ga spominju kao najpobožnijeg profesora u svome životu.

U pobožnome stilu protekao je i njegov sprovod na Mirogoju, 21. veljače 1989. Nad grobom se od svojega prethodnika oprostio red. prof. dr. Bonaventura Duda, evocirajući i druge profesore iz generacije dr. Laha, koji su ga pretekli odlaskom u Vječnost. U mirogojskoj crkvi Krista Kralja bila je nakon sprovoda koncelebrirana Misa-zadušnica. Nakon Evandelja, red. prof. dr. Tomislav J. Šagi-Bunić podsjetio je prisutne, da su vremena profesure dra Laha obilovala tamnim, golgotским crtama; nu on je taj mrak razgonio svjetlom Božje Riječi i nadom Uskrsnuća, u čemu ga napose danas treba nasljedovati. KBF je lijes pokojnoga profesora ukrasio lijepim vijencem, što je veoma zahvalno primila njegova ožalošćena sestra. Vjerujemo da je Gospodin tome vjernom sluzi Evandelja, nakon uzorna i dugotrpna života, iskazao puninu svojega Milosrđa!

Zahvaljujemo Ti, Gospodine, za ovoga slugu Tvojega, koji je pun dana prešao prag Vječnosti. Zahvaljujemo Ti na svemu dobrom i plemenitom, čemu nas je učio; napose na miru koji je iz njegova svećeničkog lika zračio na sve nas. Zahvaljujemo Ti što je u životnoj školi patnje sam naučio biti vjeran i uvidavan, te je u nestalnosti naših dana zavrijedio da ga i nakon smrti štujemo. Molimo Te neka njegov trud i njegove žrtve urode pravim plodom u našim svijestima i savjestima da jedanput svi, ujedinjeni u Tebi, iskusimo istinitost Tvojega obećanja: da ćeš nam biti milostiv i milosrdan, kada preminemo. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

II.

NAD GROBOM PROFESORA DR. MAKSIMILIJANA LACHA

Dr. Bonaventura Duda

S velikim pijetetom dopratili smo svog staroga profesora dr. Maksimilijana Lacha do posljednjega zemaljskog počivališta. Predajemo ga u naručje majci zemlji do posljednje trublje anđelove u čvrstoj nadi da je njemu – marljivu proučavatelju Apokalipse Bog već otro suzu s očiju i uveo ga u svoju posljednju novost, On koji sve čini novo (Otk 21,4–5).

Podrijetlom varaždinac, pošto je proveo više od dvadesetak godina u izravnoj pastvi i katehetskoj službi (zaređen je 27. lipnja 1920.), bio je u jesen 1942. pozvan da preuzme predavanja na Katedri Svetog pisma Novog zavjeta na našem Fakultetu. Tu je, nakon kraćeg predavačkog razmaka što ga je ispunio pok. dr. Nikola Žuvić, naslijedio vrijednog našeg novozavjetnika dr. Franju Zagodu. Svoj je profesorski vijek proživio u zajedničkom životu sa svojim bratom biskupom, također prije docentom filozofije na našem Fakultetu, dr. Josi-

pom Lachom, uz najvjerniju domaćinsku službu njihove sestre Ružice. Njoj i svima iz njihova roda ovdje izražavamo svoju sućut. I u tom biskupskom domu dr. M. Lach nastavio je, rekao bih, svojevrsan eremitski život, u isto vrijeme skladno prisutan i marno odsutan u ritmici njihove svakidašnjice. Dva su brata, iako oba sklona kontemplaciji, nekako predstavljala aktivan i kontemplativan život. Maksimilijan je bio uvijek krhka zdravlja, delikatan u prehrani, ali vrijedan poslenik, osobit prijatelj knjige, pomni raspoređitelj vremena.

Iako je na Fakultet došao izravno iz pastoralne službe, dakako, kao doktor teologije našeg Fakulteta od 1925., on se s osobitim marom unio u taj novi posao koji je shvatio kao svoju misiju. Habilitirao se 1943. radom na proučavanju Radonove Biblije, tako važne za početnike naše zagrebačke crkvenosti. Ubrzo je za svoje studente priredio vrijedna skripta iz svih kolegija, koja je stalno usavršavao: Opći uvod u Sveto pismo, Opći i posebni uvod u Novi zavjet, Biblijska hermeneutika, Elementi biblijskog jezika itd. Poslije je za svoje studente napisao prikaz važnijih biblijsko-teoloških tema iz knjiga Novog zavjeta, slijedeći uglavnom ekskurze tzv. Regensburške Biblije. Njegovi su članci i priopćenja u *Bogoslovskoj smotri* registrirani u Bibliografiji (BS 52, 1982,1-2). U svoje vrijeme je pisao i u *Hrvatskoj straži*, *Katoličkom listu* te u *Sacerdos Christi*.

(Od radova mu treba istaknuti valjanu studiju *Tekst Apokalipse u srednjovječnim zagrebačkim biblijama* koja je izišla u *Zborniku Zagrebačke nadbiskupije*, u povodu njezine 850. godišnjice (Zagreb, 1944, str. 551–572).

U rukopisu je ostavio parafrazirani prijevod Novog zavjeta koji se čuva u Nadbiskupskom dvoru. Prema njegovu osobniku na Fakultetu morao bi se naći u ostavštini i više djelca različitog, osobito duhovnog sadržaja.

Dr. Maksimilijan Lach težeći uvijek i za solidnom znanstvenom formacijom i informacijom svojih studenata posjedovao je k tome (to je bila nekako njegova posebna karizma) živu potrebu da Sveto pismo, a i cijelu teološku misao pretoči tako da teologija bude dostupna razini čitateljstva srednjega i najširega dometa. U tom ga je vodila neka osobita simpatija prema studentima manjih sposobnosti. Stoga je priredio smanjene sveščice iz velikih volumena Bakšičeve dogmatike (Bakšić ih je sa simpatijom nazivao »apokrifima«): *O Trojedinom Bogu*, *Bog stvara tvarni i duhovni svijet*, *Bog stvara čovjeka*, svi tri Zagreb, 1961. Tako je sažeo i Gračaninovu *Crkvu Kristovu*, Zagreb 1961, a u pripravi je ostavio sažet *Pregled povijesti religija* prema velikim skriptama prof. Gahsa i dr.

Još kao pastoralac bio je vjeran suradnik Društva sv. Jeronima gdje je za najšire slojeve sažeo velik sanktoral Franje Ivekovića u dvanaest mjesečnih sveščića: prvih pet izišlo je tiskom (Zagreb 1939.–1944.), a drugih šest ciklostilom (Zagreb, 1960). Tu je izišla i njegova kratka, pučka informativna knjiga *Biblija*, Zagreb, 1940.

Dr. Maksimilijan Lach bio je doista izvrstan predavač: smirena uravnotežena suđa, duboka pronicanja biblijsko-teoloških kvestija, tankočutan prema savjestima svojih studenata. Bio je uvijek krhka zdravlja, tanak i vitak, ali smjeran, prava asketska pojava. No, Bog ga je kao svoje najbolje slugе obdario

i dugovječnošću, tipičnom za biblijske ljude. Tako smo u razmaku od nekoliko mjeseci pokopali dva naša nestora-bibličara, blagopokojnoga isusovca dr. Albina Škrinjara i, evo, sada dr. Lacha. Bio je on čovjek »pius-pobožan« u najljepšem sadržaju te riječi. Sa Svetim je pismom postupao s poštovanjem i mekano, a takav je bio u svim svojim postupcima, osobito u susretu sa studentima. Takva sam ga poznavao kao svojeg profesora, kojemu mnogo dugujem, kao svojega predstojnika i takvu sam baštinu primio od njega kada je prestao predavati, godine 1964. Hvala mu!

S dr. Maksimilijanom Lachom ukopavamo jednoga od posljednjih članova zaslužnoga u ono vrijeme gremija profesorskoga zbora koji su – preživjevši strahote i teškoće II. svjetskoga rata – utemeljili i usmjerili rad našega Fakulteta u posve novom vremenu i novim prilikama, do pred drugi vatikanski koncil. Ustrajni u službi Crkvi i hrvatskom narodu, uz mnogostruku požrtvovnost, umjeli su sačuvati Fakultet i odgovorno ga prenijeti u budućnost koja se nipošto nije ukazivala u svijetlim bojama. Umjeli su izdržati najprelomniju godinu u povijesti našeg Fakulteta, godinu 1952., kako bi – pod obećanim pokroviteljstvom tadanje Biskupske konferencije – osigurali Fakultetu, uz podržaj Svete stolice, perspektivu za buduće vrijeme.

Ima nešto navještajno u ovom ukopu koji se događa u tjednu Dana Fakulteta, kada spominjemo 100. obljetnicu smrti velikoga muža dr. Antuna Kržana i rođenja velezaslužnoga dr. Stjepana Bakšića koji je bio dobar genij onoga gremija u kojem je sudjelovao i dr. Maksimilijan Lach. Stoga stojeći nad ovim grobom, motrim počivališta svih naših profesora te sa svim poštovanjem želim doista izmoliti litanije njihovih imena. Evo ovdje najbližih: u grobnici sestara Milosrdnica dr. Žuvić i dr. Škrebilin, zajedno sa zaslužnom tajnicom s. Klarom Dugić, u grobnici dominikanaca dr. Jordan Kuničić. Na putu prema crkvi, negdje u sredini, počiva dr. Đuro Gračanin, a u grobnici isusovaca dr. Karlo Grimm te dr. Ivan Kozelj. U obiteljskoj se grobnici nalazi dr. Juraj Pavić, a u samoj crkvi Krista Kralja dva nekoć rektora Zagrebačkog sveučilišta dr. Stjepan Zimmermann i dr. Andrija Živković te u obližnjoj grobnici Prvostolnoga kaptola dr. Stjepan Bakšić, dr. Janko Oberški, dr. Josip Lach i dr. Franjo Cvetan. Njima treba pribrojiti one što počivaju u zavičajnim grobovima: dra Aleksandra Gahsa i dr. Franju Hermana te u Münchenu dr. Vilima Keilbacha, prezaslužnoga dekana iz godine 1952.

Svi oni, kako pričelno stoji u knjizi *Ali drugog puta nema*, »ostaju u našoj svijesti kao svjedočanstvo napora da se u Hrvatskom narodu rodi« i razvija »živa teološka misao«. To su kao imeprativ postavili i našoj generaciji, a kao amanet svima susljednima.

Svima Vama, gospodo profesori, sada nadamo se nebesnici, ovdje nad odrom profesora Maksimilijana izražavamo svoje udivljenje i svoju zahvalnost. Bijaste nam »svjetliła velika« u vrijeme tame i magle, bili ste nam svjedoci Krista Raspetoga, ali i Uskrsloga. Neka Vam Gospodin bude »merces magna nimis«!